

קונטרס "קניני התורה"

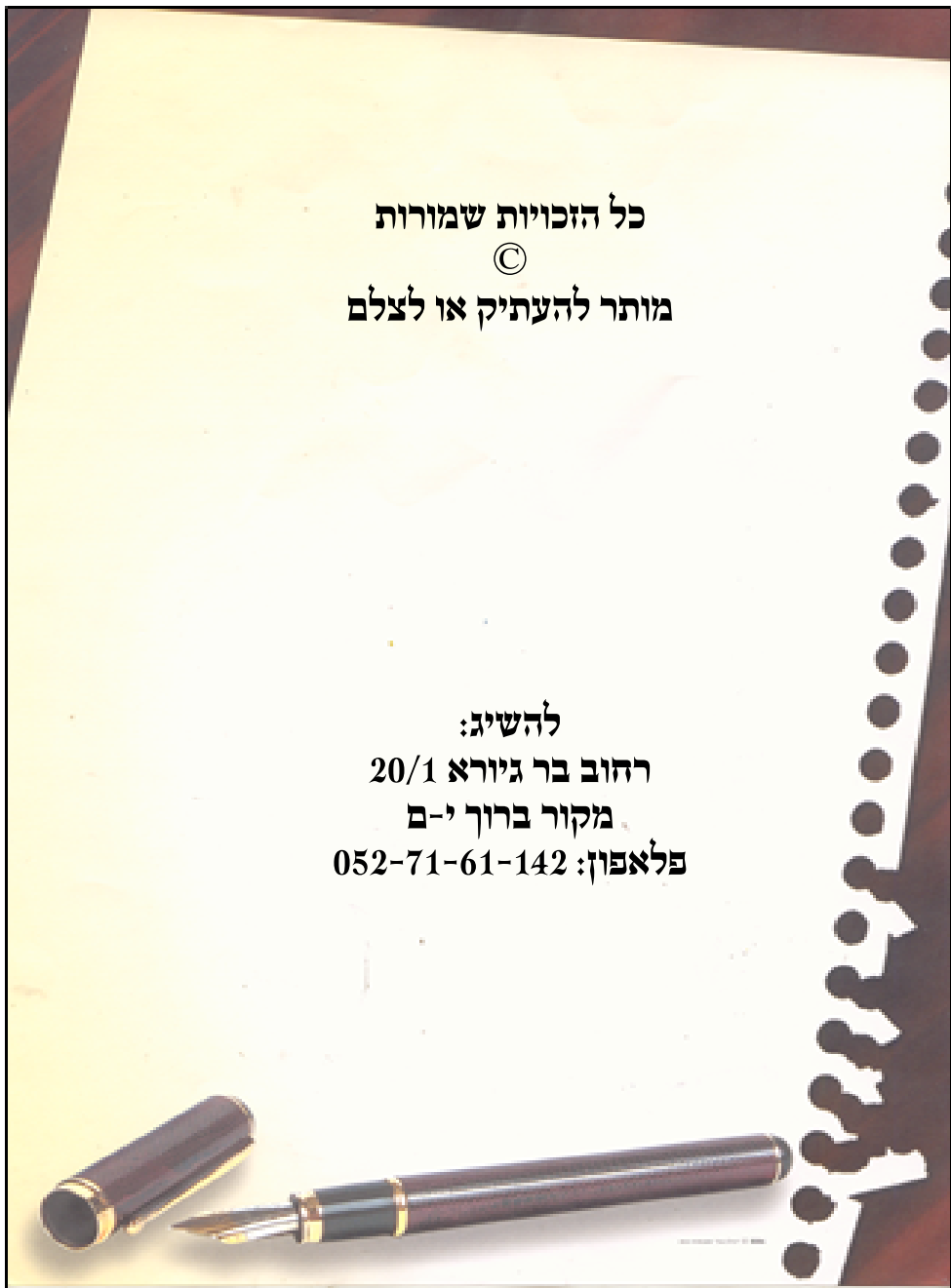
ובו ביאורים ומעשיות
על מ"ה קניני התורה
(אבות ו', ו')

בהסד ה' עלי
ינון בא"א רבי אבנר הי"ו

ניסן תשפ"א
פעיה"ק ירושת"ו

כל הזכויות שמורות
©
מותר להעתיק או לצלם

להשיג:
רחוב בר גיורא 20/1
מקור ברוך י-ם
פלאפון: 052-71-61-142

בתלמוד

- א. תמיד עסוק בתלמודו. (מדרש שמואל)
ב. מורגל לעסוק רק בלימוד, ולכן מצינו ששנן פרקו 40 פעם,
וכן אינו דומה שונה פרקו 100 פעמים לשונה 101. (לחם שמים)
ג. שילמד מרב ולא יסמוך על חכמתו. (דרך חיים)

עובדות לקנין תורה

מדוע סירב לנסע ברכב פרטי

מרן הרב שך היה נוסע כל שבוע לירושלים לדון בעניני החינוך העצמאי, וכאשר נסע לבדו סרב לנסוע במונית או ברכב פרטי, ופעם נתבקש אחד ממקורביו לשכנעו שיסכים לנסוע ברכ פרטי, השיב מרן זצ"ל כאשר מישחו לוקח אותי הוא פונה אלי ומדבר עמי ואני מתוך הכרת הטוב חייב להשיב לו, כשאני נוסע באוטובוס איני חייב לאף אחד, ואני יכול להרהר כל הדרך על השעור שעלי לומר. (משל אבות)

כיצד מספיקים ללמוד בשבוע יותר מאחרים ?

ופעם הסביר מדוע, לפי דעתו, נעשה ראש ישיבה בפוניבז', כי אני למדתי 70 שנה בזמן שאחרים למדו רק 50 שנה, כי אני למדתי בכל שבוע יומים יותר מהם, גם ביום ששי וגם בשבת, ז.א. הוא למד בשני ימים אלה אותו זמן שלמד בשאר הימים – וזה בתלמוד. (שם)

קנין ב ב' בעומר יז ניסן

בשמיעת אוזן

א. שיטה אזניו לדברי רבותיו, כי אם יפסיק לרגע יתכן שבדיוק אז יפסיד מרגלית. (מדרש שמואל)

ב. לפעמים בחיסור מלה אחת לא יבין הכל. (דרד חיים)

ג. חוש השמיעה תפעל יותר ממה שהוא רואה בספרים. (רוח חיים)

ד. שיאזין לדברי חבריו, ויקבל האמת ממי שאמרו. (רוח חיים)

עובדות לקנין תורה

מה הסימן שיש לו שייכות לתורה

סיפר הגרי"מ פיינשטיין בשם ר' ירוחם ממיר, אדם שיש לו חנות קטנה למכירת דגים מלוחים, כשרואה סוחרים גדולים בדגים מלוחים הוא מטה אוזן כי יש לו שייכות לעסק כזה. כמו כן מי שרואה שמדברים דברי תורה ומטה אזנו לשמוע, סימן מובהק שהוא בן תורה.

רק בכח השמיעה

הגאון ר' נחום פרצוביץ אמר: רק אלה ששמעו שעורי תורה בקביעות ובהתמדה, גדלו למרביצי תורה. ללא שעורים ללא כח השמיעה אי אפשר לגדול ולצמוח מרביץ תורה. (מתוך מאמר לזכרו)

שמונה מילים חדשות

כשסיים הח"ח דרשתו בראש השנה. העיר אחד מחשובי התלמידים כמדומה שכבר אמר אשתקד מלה במלה את הכל. נענה הגאון ר' אלחנן וסרמן היה חידוש בדרשה הוא אמר שמונה מילים חדשות. (אור אלחנן)

קנין ג ג' בעומר יח ניסן

בעריכת שפתים

א. צריך שיחזור אותו בפיו פעמים רבות עד שתהא ערוכה בפיו ובשפתיו.

(מדרש שמואל)

ב. כאשר מוציא בשפה, מועיל להבנת הדבר היטב. (דרך חיים)

ג. ברוריה אשת ר' מאיר מצאה תלמיד ששונה בלחש, אמרה לו אם לא

שונים בקול שוכחים במהרה. (החסיד ר' יוסף יעב"ץ)

ד. שיהיו שגורים בפיו כדברי הספר שלמד בו. (תפארת ישראל)

עובדות לקנין תורה

לדעת בע"פ בדיוק כמו שכתוב

בערוב ימיו עבר הגאון רבי יעקב יצחק רודרמן, נתוח להחזיר מאור עיניו, ומאחר שהניתוח הצליח בקש להשתחרר מבי"ח, אך הרופא, שהיה בן תורה, סירב לשחררו כי היה עוד זקוק לטיפול.

הציע לו הגרי"י רודרמן שיקריא לו עמוד שלם מתוך הגמרא ותראה שראייתו תקינה. והגרי"י לקח את הגמרא וקרא עמוד שלם ואע"פ כן סרב הרופא. התרעם הרב וטען הרי הוסכם שאם אקרא לפניך דף שלם ללא שגיאות אשתחרר מבי"ח.

נכון, השיב הרופא, אמנם קראת דף גמ' ממסכת כתובות ללא כל שגיאה אבל הגמרא שהחזקת והסתכלת היתה מסכת קידושין... (משל אבות)

ללמוד עד שהסוגיא מונחת אצלו כמו בקופסה

סיפר הגרי"מ טיקוצינסקי שבצעירותו למד עם הגרצ"פ פרנק ארבעים פעם מסכת יבמות, והציע ללמוד מסכת אחרת, והשיב לו הגרצ"פ אני אמשך ואחזור את המסכת עד שארגיש כי הסוגיא מונחת אצלי כמו בקופסה (משל אבות)

בבינת הלב

א. שיבין בלבו היטב (מהר"ל)

ב. להבין דבר מתוך דבר (לחם שמים)

ג. להתבונן בדברים ששמע (תפארת ישראל)

עובדות לקנין תורה

אפשר ללמוד כל דבר במהלכים שונים

הגאון ר' אברהם פרבשטיין הסביר, מתוך שהתורה חזרה על פרשת הנשיאים שנים עשרה פעמים מלה במלה אותו דבר, וידוע שהמדרש מביא כמה כוונות שונות של כל נשיא על קרבנותיו, מזה לומדים שניתן להגדיר דבר בשנים עשרה הגדרות רוחניות שונות. (משל אבות)

כל פעם אני דן מחדש

הרב שך נשאל שאלה והרהר זמן רב ופסק, וכשנשאל ע"י בן ביתו הרי לפני ימים אחדים כבר פסק הרב בענין זה. השיב מעולם איני פוסק היום בגלל שאתמול פסקתי כך, כל פעם אני דן מחדש. (משל אבות)

כיצד מכינים שעור

הרב אברמסקי היה מספר שמכין שעור שמונה פעמים, ונראה שפעם למד גמרא בלבד, ופעם שניה עם רש"י ושלישית עם תוס' ורביעית עם הרא"ש וכן הלאה. (מפי השמועה)

לפי גירסא אחת ולפי הגירסא השניה

במסכת בכורות יש סוגית "מומין", כשהגאון ר' מיכל פיינשטיין סיים את הסוגיא הזאת אמר: כל זה לפי גירסא אחת בשיטה מקובצת, ועתה נבאר לפי הגירסא השניה בשיטה מקובצת. (מתוך מאמר לזכרו)

קניין ה' בעומר כ ניסן

בשכלות הלב

- א. לחזור בהבנת הדברים היוצאים מפיו. (מדרש שמואל)
- ב. שילמד במחשבה ולא כמתעסק (סתם בע"פ). (לחם שמים)
- ג. להסתכל עומק הדבר ותכליתם ויסודם. (לחם שמים)

עובדות לקניין תורה

ללמוד את המקורות

בנו של הח"ח מתאר את דרך למודו של אביו שדרכו היה להחל כל דבר ממקורו.

וסיפר שהיה כבן ארבע עשרה למד עם הח"ח פרשת עגלה ערופה ולמד הפרשה בחומש, והספרי עם הגהות הגר"א, עם התרגום ופרוש רש"י והרמב"ן ואח"כ גמרא פרק "עגלה ערופה" (מס' סוטה) כל המשניות והתוספתא של פרק זה ואח"כ את כל סוגיות הגמרא, ולבסוף למדו את הירושלמי. (קיצור תולדות ח"ח)

לבדוק כל חידוש

מרגלא בפומיה דהגאון ר' יחזקאל אברמסקי "לחדש בתורה לא קשה, עיקר הקושי הוא לבדוק כל חידוש וחיידוש אם אין על זה סתירה מכל הש"ס."

לחפש פירכות

בהספד על החזו"א אמרו בדרך כלל אדם מחדש חידוש ואח"כ מחפש ראיות להוכיח זאת אבל החזו"א איפכא, לא כתב במחברתו שום חידוש עד אשר עבר במחשבתו על כל הש"ס לבדוק אם יש קושיא על חידושו, ורק אז כתב במחברתו.

קניין ו' ר' בעומר כא ניסן

באימה

- א. שתהיה אימת רבו עליו. (מדר"ש)
- ב. וכן שתהי' אימת השכינה עליו. (מדר"ש)
- ג. כאשר יש לו אימה מרבו, נחשב תלמיד מקבל. (דרך חיים)
- ד. אימת שמים שלא להפסיק בדבורים בטלים. (לחם שמים)

עובדות לקניין תורה

לא חשב מחשבה בטלה
בהספד על הסבא מקלם דרש הגה"צ ר' לייב חסמן שיגידו בהספד "שמים
שעמד על דעתו לא חשב מחשבה בטלה" (משל אבות)

אימת רבו

בנו של הג"ר חיים מולוזין מתאר את למודו והנהגתו של אביו. אימת רבו
היתה עליו במורא נפלאה כאילו עומד לפניו במרום. וכל עת שפתח
בשמועתו והזכיר שם רבו, היה כל גופו רועד ופניו מסמיקים ומתאדמים מאש
המתלקחת בלבבו". (אבי הישיבות)

כבוד רבו

כאשר החתם סופר היה מזכיר את רבו הגאון הקדוש רבי נתן אדלר זצוק"ל
היה חובש כובעו ונעמד על רגליו וברחילו ורחימו מזכיר דבריו. (מורא רבך
כמורא שמים (אבות פ"ד יב)

ביראה

- א. ביראה הלא היא יראת שמים ככתוב "ראשית חכמה יראת ה'". (מדרש שמואל)
- ב. ההבדל בין אימה ליראה, אימה כאשר מבחין בגדולת רבו, ויראה כאשר מרגיש קטנותו ושפלותו. (דרך חיים)
- ג. לא להקל ראש ח"ו נגד רבו אפילו בדברי תורה. (לחם שמים)

עובדות לקנין תורה

רק עם יראת שמים
אמר החזו"א בלי יראת שמים ומדות טובות לא תתכן הצלחה בלימוד התורה. (משל אבות)

למודו היה ביראת שמים
מדוע זכה בעל קצות החושן שספרו נתקבל כל כך בעולם. מכיון שלימודו היה ביראה גדולה, וקודם שישב ללמוד היה דרכו שהלך בחדר מיוחד לעשות תשובה בבכיה עצומה וצעקה שלא יהיה בלימודו בכלל "ולרשע אמר א' מה לך לספר חקי" והיה חוזר על פסוק זה פעמים רבות. (משל אבות)

עיקר היראה
כי זה עיקר היראה – שיהא האדם ירא ומזדעזע תמיד עד שלא תסור יראה זו ממנו. (מסילת ישרים פכ"ד)

כיצד רוכשים יראה
הוא מה שצוה הקב"ה אל המלך "והיתה עמו וקרא בו כל ימי חייו למען ילמד ליראה את א' א'". הא למדת שאין היראה נלמדת אלא מן הקריאה הבלתי נפסקת בתורה. (מס"י פכ"ד)

קנין ח' בעומר כג ניסן

בענוה

א. משה רבנו זכה בגלל שהיה עניו.

ב. הענו אינו מתבייש לשאול גם מקטן ממנו, וע"כ קל לו לדעת. (מדרש

שמואל)

ג. התורה נמשלה למים, ומה מים זורמים למקום הנמוך ביותר, כך תורה

מצליחה במי שדעתו נמוכה (עניו). (המהר"ל מפראג)

עובדות לקנין תורה

העניו – זה שיודע שאין לו להתפאר בהצלחותיו

החזון איש הסביר העניו יודע ויודע את מעלותיו (משה רבנו ידע שהוא גדול

הדור) אלא שברור לו שלא מגיע לו, לא כבוד ולא כסף על כך. (מתלמידו ר'

שלמה כהן זצ"ל)

מפני ענותנותו היתירה

בדורו של הבית יוסף היו שלשה גדולי הדור שהיו מסוגלים לחבר את השלחן

ערוך, וזכה מרן רבי יוסף קארו "הבית יוסף", מפני ענוה יתירה שהיתה בו, –

נמצא כי הענוה סגולה להצלחה בתורה. (שם הגדולים)

קנין ט ט' בעומר כד ניסן

בשמחה

- א. כאשר לומד בשמחה ירצה תמיד ללמוד.
- ב. והתורה והשמחה אחים המה, ולא יפרדו כי פקודי ה' ישרים משמחי לב.
(מדרש שמואל)
- ג. כי כשהאדם בשמחה (פְּשֻׁרָה) אזי הוא בשלמות וראוי לקבל התורה שהיא שלימות האדם.
- ד. כשאדם בשמחה יש לו צלילות הדעת וזה חשוב ביותר להצלחה בתורה. (מהר"ל מפראג)
- ה. הלומד בשמחה, בשעה אחת ילמוד יותר הרבה, ממה שלומד בכמה שעות בעצבות. (ר' חיים מואלוזין)

עובדות לקנין תורה

בהתלהבות ובשמחה

החזו"א אמר על הגאון ר' שמואל רוזובסקי בצעירותו כשרק התחיל להיות ראש ישיבה בפוניבז' שהוא הראש ישיבה הכי טוב, ואע"פ שבאותה תקופה היו וחיו עוד זקני הראשי ישיבות מהדור הקודם, בגלל שאמר את השיעורים בהתלהבות ובשמחה. (הג"ר חיים פרידלנדר בהספד עליו)

שש אנכי על אמרתך – כמוצא שלל רב

ר"ע איגר היה מסביר במשל : אחד הלך בדרך ומצא שלל רב של אבנים יקרות ויהלומים, ומילא את כיסו ואת תרמילו, אבל כמובן שלא היה יכול לקחת הכל, שמחתו היתה אדירה רכוש נפלא ונהדר כזה, אבל שמחתו היתה מעורבת בעצבון שאינו יכול לקחת יותר. כך מי שלומד תורה צריך לשמוח ולשיש – שש אני על אמרתך, אבל כמוצא שלל רב, חבל שאיני יכול לקלוט יותר.

בשמוש חכמים

- א. לכן השתמש בביטוי "שמוש" שיהיה בקבע בבית הרב לשמשו כי אז אפילו בשמשו את רבו ילמד ממנו. (מדרש שמואל)
- ב. אמרו חז"ל: "גדולה שמושה יותר מלימודה", כי כאשר משמש את הרב הוא מתקרב אליו, וככל שיהי יותר קרוב אליו ישפיע עליו יותר תורה. (מהר"ל מפראג)
- ג. ע"י השמוש אינו זו מרבו, ע"כ יודע כל הנהגות רבו גם בעניני דרך ארץ. (לחם שמים)
- ד. שימוש הוא להבין את סברות הרב. (מחזור ויטרי - תלמיד רש"י)

עובדות לקניין תורה

שלא להפסיד רגע לימוד
"ומשרתו יהושע בן נון נער, לא ימיש מתוך האוהל" – ובמתן תורה נשאר יהושע ארבעים יום ע"י מקום הגבלת ההר.
שאל הגאון רבי דוד פוברסקי זצ"ל בשביל מה נשאר יהושע כל ארבעים יום שם? והשיב, כדי שלא יפסיד אף רגע לימוד, שברגע שמשה מגיע כבר יוכל ללמוד מפיו.

מה זה תלמיד?

החתם סופר אמר פעם לאחד מתלמידיו שיש לו רק שלש עשרה תלמידים, השתומם אותו תלמיד (שגם נחשב ביניהם) הלא לרב יש מאות תלמידים. ענה החת"ס: תלמיד נקרא מי שאינו מסיח דעת מרבו כל היום אפילו בשכבו ובקומו וכאלה יש רק שלש עשרה. (דרשות שבט הלוי)

בדקדוק חברים

א. ע"י שחזור עם חבריו ומדקדק בדברי רבותיו ילמד לדקדק בתורה.
ב. כשלומד מהרב יש לו יראת כבוד, ולא תמיד מעיז לשאול אותו, אבל עם החבר יכול לברר פרטי הלימוד ומתוך שמדקדקים מבינים יותר. (לחם שמים)

עובדות לקניין תורה

מעלתם של שנים

החזון איש כתב: אמנם אחד ועוד אחד הם שנים, אבל אחד אינו חצי שנים, כי המעלה של שנים שלומדים יחד היא כה גדולה שלא שייך בה חצי. (ע"פ אגרות חזו"א)

העיקר זוגות

לכן אמרו חז"ל שנים עשר אלף זוגות תלמידים היו, ומודגש זוגות (ולא עשרים וארבעה אלף תלמידים) ללמדך כי ההצלחה מזה שהם זוגות שהם יחד. (ברכת מרדכי)

לבד לא מצליחים

הרב מפוניבז' ספר להגר"ש הרשלר זצ"ל שפעם בא אליו ת"ח שחבר ספרים והתלונן שספריו אינם מצליחים לא לומדים בהם, השיב לו הרב מפוניבז' הרי הגמרא אומרת שמי שלומד לבדו לא יצליח.

בפלפול התלמידים

א. עיקר העליה בלימוד של התלמידים, ע"י שמפלפלים בתלמודם, ועל ידי זה מתבאר ומתבהר הלימוד. (ע"פ מדרש שמואל)

ב. כי כל אחד מהתלמידים שואל על דבר שלא מובן לו, וחברו אולי כן יודע תשובה, וע"י שכ"א שואל שאלותיו ומקבלים תשובה מבינים יותר טוב. (ע"פ מהר"ל מפראג)

ג. ואפילו אם תלמיד שואל ומתוך שאלתו מתברר שלא הבין כראוי, ע"י שמסבירים לו טעותו הוא יודע תלמודו ללא שגיאות. (ע"פ לחם שמים)

עובדות בקניין תורה

הגאון ר' ראובן בנגיס זצ"ל הסביר "יקרה היא מפנינים" כל פנינה יקרה, אבל אם חורזים פנינים רבות על חוט אזי הם יקרים יותר. כך גם התורה, כל מימרה מהתורה יקרה מפנינים. אבל ע"י הפלפול שמדמים דבר לדבר ומקשרים כמה ענינים יחד, הרי זה כמו פנינים חרוזות, ואז רואים את היופי המופלא של כל התורה. (בהקדמתו לספרו לפלגות ראובן)

קנין יג י"ג בעומר כח ניסן

בישוב [בישיבה]

- א. לא לענות מיד אלא לחשוב ולהתיישב בדעתו.
- ב. לפי הגירסא "בישיבה", כי ההלכה תתברר רק בלמדו בישיבה כמאמר התנא "מרבא ישיבה מרבא חכמה". (מדרש שמואל)
- ג. שיסיר כל הטרדות המבלבלות מחשבותיו, ושתהא דעתו מיושבת אך ורק ללימוד התורה (ע"פ דרך החיים)

עובדות בקנין תורה

ההבדל בין מי שתלמודו ברור לבין מי שידיעותיו מבולבלות הוא כמו בספריה, אם יש בספריה כרטיסיה מסודרת אפשר להגיע לכל ספר שצריך בנקל, אבל אם אין כרטיס מסודרת כמעט בלתי אפשרי למצוא את הספר המבוקש. (הג"ר אלחנן וסרמן)

מהו "ישוב דעת"? השיב על כך בעל "שפתי חיים" כשאתה עסוק בתפילה תהיה שקוע רק בתפילה, וכשאתה עסוק בלמוד יהיה רק הלימוד לפניך. (שפתח חיים)

בלי ישוב הדעת יש רק דפרוטות

הרב מפוניבז' ספר משל מהסבא מנוברדוק שממנו מבינים מה התועלת בישוב הדעת: כפרי הגיע אל עיר הבירה ומנהל הבנק חמד לו ליצן ואמר לו תכנס לכספת ויש לך 10 דקות לקחת כל מה שאתה רוצה. הכפרי התרגש ונכנס מבוהל לכספת ומצא שם שקית מלאה מטבעות נוצצות, חטף אותה והלך. אולם בשקית היו פרוטות מבריקות וכשפרט היו לו רק כמה שקלים. אילו היה חושב בישוב הדעת היה לוקח דברים יקרים.

בישוב הדעת מתכננים מראש

מעשה במלך גוי שמלבר אשתו המלכה היו לו נשים נוספות. פעם מצא את המלכה בוכה, ושאל אותה מדוע את בוכה? השיבה כי אתה מקרב את בן הפלגש יותר מאשר את בני מיד צוה המלך לקרוא לבן המלכה. ובקש ממנו "לך תקנה לי חוטים", רץ הבן לחנות ובקש חוטים, שאלו המוכר "איזה חוטים עבים או דקים?" רץ הבן אל המלך ושאל "איזה חוטים?" אמר המלך: "דקים". כשהגיע לחנות ואמר דקים, שאל המוכר "איזה צבע?" שוב חזר לאביו, ואמר "לבן", בחנות שאל המוכר "כמה סלילי חוטים צריך?" חזר הבן אל המלך ושאל, ואמר המלך "די כבר איני צריך". שלח המלך לקרוא לבן מהאשה השניה ובקש ממנו לקנות חוטים, שאל הבן, אבא בשביל מה נחוץ לך חוטים כדי שאדע מה לבקש ואיזה צבע ואיזה סוג ומה הכמות? אמר המלך למלכה עכשיו את רואה את ההבדל? מי שיש לו ישוב הדעת חושב על הכל מראש ומתכנן, וכך הלימוד מתיישב בראשו.

קנין יד י"ד בעומר כט ניסן

- א. מקרא הוא היסוד שכל הלימוד עומד עליו. משנה כי בלי המשנה לא נדע באור המקרא. (מדרש שמואל)
- ב. המקרא והמשנה הם העמודים אשר התלמוד נשען עליהם. (משנת חכמים)
- ג. אשרי מי שיוכל ללמוד המשנה בע"פ, ודאי מובטח לו שהוא בן עוה"ב. (משנת חכמים)
- ד. [בטהרה] כי התורה טהורה וקדושה, ואינה חלה במקום טובמאה.
- ה. ואדם צריך לטהר עצמו ממתשבות והרהורים רעים והלימוד בטהרה הוא תועלת רב להצלחת הלימוד (משנת חכמים)

עובדות בקנין תורה

במקרא מסופר על הגאון מוילנא, שלעת זקנותו למד רק חומש, אך בכל פסוק ומכל מלה ומלה שנגן כל הגמרות והמדרשים והזהר הנוגעים לפסוק זה. בישיבת וולוז'ין היה לנצי"ב מנהג קבוע, אחר תפילת שחרית ללמד חומש. מזה חובר לאחר מכן הפירוש הנפלא "העמק דבר" על התורה.

במשנה מרן הקדוש "הבית יוסף" וצוק"ל זכה ע"י שקידת לימוד משניות בקדושה ובטהרה למלאך מגיד מישרים. וכך שמע את קול המשנה שאמרה: "רק כי תדבק בי ובתורתתי ובמשניותי ולא תפרד מחשבתך אפילו רגע אחד". וכידוע "הבית יוסף" חבר ארבעת חלקי "שולחן ערוך" וידע את כל התורה כולה והלכה כמותו, ובכל זאת החזיק הרבה בלימוד המשנה.

בטהרה הגה"צ רבי אליהו לופיאן היה אומר, הישיבה הקדושה היא ארבע אמות של הלכה. כל הנמצא בישיבה בים התורה – טהור הוא – "דברי תורה אין מקבלין טומאה". אבל הפורש מדברי תורה של הישיבה ויוצא ליבשה של הרחוב אפילו לזמן קצר ביותר, נשתנה דינו, והרי הוא כבר מוכשר ועלול לקבל טומאת הרחוב. (לב אליהו)

מעשה שבאו קבוצת תלמידים להבחן אצל החזו"א, לאחר הבחינה אמר להם החזו"א יש להזהר שלא לגעת במקומות המכוסים שבגוף בעת הלימוד, כי זה מפריע להצלחה בלימוד. (מפי בעל המעשה) (וראה מה שכתב בקובץ אגרות א' אגרת ד)

הג"ר אלחנן וסרמן קרע לקרעים את כל כרטיסי הכניסה למסיבה לטובת ישיבתו, מכיון שנתברר לו שהתכנית נגד רוח התורה – אם כן זה לא בטהרה.

קנין טו ט"ו בעומר ל ניסן

במיעוט שנה

במיעוט שנה

- א. הח"ח נשאל כמה זמן חייב בן ישיבה ללמוד כל יום? השיב הח"ח כל בן תורה מחויב לישון שמונה שעות, כ"כ מחויב להתפלל שלש פעמים כל יום בנחת ובכוונת הלב, כן צריך לאכול 3 פעמים ביום, ומהלכות ד"א שאין לאכול בחפזון שלא יראה גרגרן.
- צריכים גם לטייל מעט להבריא גופו, ולהתעסק מעט בעניני חסד וכן לקבוע זמן ללמוד חומש נ"ך ומוסר.
- חזר השואל ושאל ומתי ילמד ש"ס ופוסקים וראשונים ואחרונים? השיב הח"ח: בשארית זמנו. ואם לא יתבטל יש לו די זמן להיות בקי בתורה כולה. (מאיר עיני ישראל ח"ו עמ' 15)
- ב. בודאי שא"א לאדם ללא שנה, ואם לא יישן גם בלילה ישתגע ויצא מדעתו, ולכן אמר התנא במיעוט שנה – שלא להרבות. (לחם שמים)

עובדות בקנין תורה

במיעוט שנה הג' ר' נחום מהורודנא כל זמנו היה מחושב, והיה לו שומר שיעיר אותו בשעה קבועה, ושכב לישון עם בגדיו, כדי שאם יצטרכו לו יהא מוכן מיד. וכאשר בעת אמירת השעור נפלה עליו תרדמה, ושומעי השעור בקשו "ינוח הרב מעט", השיב להם תארו לכם שסוחר נכנס לחנות לקנות סחורה בכמה אלפים זהובים, היתכן שבעל החנות יאמר עכשיו אני ישן? הלא הוא ירוץ לשרתו ולעשות כל מה שמבקש, והתורה הלא יקרה לנו מכל סחורה, ואיך אוכל לישון ולהפסיד לימוד? (תולדות מנחם)

פעם באחד הלילות נכנס מרן הרב שך אל הגרי"ז לשאול קושיא והגרי"ז לא הצליח לתרץ, ומרן שב אל ביתו (היה גר אז בירושלים) בשעה מאוחרת מאד מאד מצא הגרי"ז תירוץ, העיר את אחד מבניו וציווהו ללכת אל מרן ולומר לו את התירוץ, טען הבן הרי בשעה זו ודאי כבר הלך לישון, השיב הגרי"ז בטוחני בר' אלעזר שלא יתן שנה לעיניו כל עוד לא ימצא תירוץ, וכן היה. (מתוך דברי הגרי"ש אלישיב לזכרו של מרן)

קנין טז ט"ז בעומר א אייר

במיעוט שיחה

- א. אם הדבור שוה כסף הרי השתיקה זהב.
- ב. ואף אם א"א בלא שיחה ימעט בה כל מה שיוכל. (מדרש שמואל)
- ג. אמרו חז"ל מרבה דברים – מרבה שטות – כי השתיקה סימן חכמה. (דרך חיים)
- ד. אף בשיחה הכרחית שא"א בלעדה יתפוש במיעוט ויקצר ככל האפשר. (לחם שמים)
- ה. אמרו חז"ל שכל שיחה בטלה שנכנס לאזנו של אדם יצא כנגדו דבור של תורה. (רוח חיים)

עובדות בקנין תורה

אמר הרבי מקלויזנבורג זיע"א השתיקה היא היא הרפואה הטובה ביותר לגוף – לזכך את המוח ולחדדו.

אמר הח"ח שאם האדם שומר פיו בקדושה, ונמנע מכל דבור בטל, אף הקב"ה שומרו שלא יצא מפיו דבר לבטלה, וממילא גם כל ברכותיו מתקיימות. (קוני' זכר הלל)

יהודי פגש את הג"ר אלחנן וסרמן בעתות המלחמה ושאלו מה נשמע בקשר למלחמה, השיב לו ר' אלחנן אין לי זמן מיותר לדבר בנושאים שאינם לימוד התורה, וחבל לי על כל רגע שהולך לאיבוד בביטול תורה. (לשכנו תדרשו)

בין הקבלות של הגה"צ ר' חיים פרידלנדר זצ"ל בענין שמירת הדבור ומיעוט שיחה – להמנע מלהביע דעתי על אירועי הזמן. (ותבדוק כמה זמן רב חסך לעצמו) (שפתי חיים)

אחותו של הגר"א בא לבקרו שעשרות שנים לא ראה אותה, יצא אליה וברך "מחיה המתים" שאל לשלומה וחזר לתלמודו. (הגאון החסיד מוילנא)

קנין יז י"ז בעומר ב אייר

במיעוט תענוג

- א. אמר במיעוט כי מעוטו טוב ורביו רע. (מדרש שמואל)
- ב. תענוג זה גשמיות ותורה זה רוחניות, ומי שרודף אחר הגשמיות לא יצליח ברוחניות. (ע"פ מהר"ל)
- ג. בתוס' (כתובות קד) בשם המדרש עד שאדם מתפלל שיכנסו דברי תורה לתוך מעיו, יתפלל שלא יכנסו מעדנים למעיו. (רוח חיים)
- ד. אין דברי תורה מתקיימים במי שמתרפה עצמו עליהם, ולא בלומדים מתוך עידון ומתוך אכילה ושתייה, אלא במי שממית עצמו עליה ומצער גופו תמיד ולא יתן שנה לעיניו ותנומה לעפעפיו (יו"ד רמ"ו כא)
- ה. כך היא דרכה של תורה (אפילו) פת במלח תאכל ומים במשורה תשתה ועל הארץ תישן וחיי צער תחיה ובתורה אתה עמל אשריך בעוה"ז וטוב לך לעוה"ב (אבות פ"ז מ"ד)

עובדות בקנין תורה

כיצד למדו פעם

סיפר האדמו"ר מצאנז-קלויזנבורג בעיירתו כמעט לא יצאנו כל השבוע מכתלי בית המדרש, והלומדים היו אומרים: ביום ראשון אין צורך לאכול כי שבעים משבת, יום שני וחמישי ימי תענית, יום שלישי הביאו קצת אוכל מהבית, ביום רביעי עוד שבעים מאתמול, יום חמישי צום וביום ששי הרי מתכוננים לשבת ומי צריך לאכול? ומלמוד כזה גדלו וצמחו גדולי תורה אמיתיים שכל התורה היתה שגורה בפיהם. (לפיד אש)

במיעוט סחורה

- א. שיהא ממעט בעסק ויעסוק בתורה וזהו במיעוט סחורה. (מדרש שמואל)
ב. המיעוט נחוץ שאם אין קמח אין תורה. (לחם שמים)

עובדות בקנין תורה

תורה ולא מסחר

ספר הגאון רבי דוד פוברסקי זצ"ל שבצעירותו יכלו להשיג בקושי לחם, קבלו כבר לחם קטנה לכל השבוע והיה צריך לחלק לשבע שיהי לכל יום. היה אפשר להשיג גם שמן, אבל מה יעשה בחור ישיבה בשמן? ולכן לא לקחו, אבל היו שכן לקחו את השמן, ומכרו אותו ובכסף קנו עוד לחם. אבל מכל אלו שעסקו במסחר, אע"פ שהיה לצורך אכילה, אף אחד מהם לא נשאר בלימוד. (במאמר לזכרו)

להרויח כסף יוצר גאווה

שאלו אדם גדול מדוע אלו היוצאים מהישיבה ומתחילים לעבוד, רבים מהם מתחילים להתקלקל? השיב כתוב בפר' עקב "ורם לבבך ושכחת וגו' " בפרוטות הראשונות שהם מרויחים נכנס בלבם נדנוד של גאווה, הוא נהיה כביכול עצמאי ומרויח לבד, ונדנוד גאווה זה נדנוד כפירה, וככל שמרויח יותר מתגאה יותר ונכנס בו יותר כפירה, ולכן בעצם אנשים כאלה צריכים ללמוד הרבה מאד מוסר. (בטוב ירושלים עמ' תטז, מדרשות הגה"צ ר' ב.צ. ידלר זצ"ל). ולכן אין לילדים לשחק בשום משחק – מסחרי כי זה מרחיק מתורה.

קנין יח י"ח בעומר ג אייר

במיעוט שחוק

א. אע"פ שיש ענין לפתוח שעור במילי דבדיחותא (בדבר של שמחה) אבל אך ורק מעט. (ע"פ מדרש שמואל)

ב. שחוק שייך להיתול וליצנות שנובעים מקלות הדעת והתורה צריכה שכל להתעמק בה. (ע"פ מהר"ל)

עובדות בקנין תורה

להשליט השכל

השחוק אינו מפעולות הנפש המשכלת, אך מהנפש הבהמית. לכן ישחק הכסיל כשרואה ענין של שחוק ואינו יכול לשלוט על עצמו. וכשיהי' שכלו גובר על טבעו, ישליט הנפש המשכלת על הבהמית וישחק רק כראוי.

(אבות עם באור הגר"א המבואר, מלואים אות נח)

כל המרבה בשחוק ובשיחה ותיפלות מביא חרון אף לעולם, והפירות מתמעטין על ידו, ורעות רבות באות על ידו, וגזירות קשות מתחדשות ובחורי ישראל נהרגין ויתומים ואלמנות צועקים ואינן נענין. (תנבא"ר פ"ג)

ליצנותא דע"ז

הבנה נוספת בענין מיעוט שחוק האיר לנו הח"ח, כשהיה מגיע למקוה היה מבקש מהבלן שיספר לו ליצנותא דע"ז במקוה אין להרהר בד"ת לכן בקש שיספר לו, וזה מיעוט שחוק רק ברגעים שנמצא במרחץ) ופעם ספר לו שנסע עם כומר והיה קר מאוד והכומר לא מצא עצים לקח את הע"ז שלו שתי וערב, ושרף להתחמם. הח"ח נהנה מאד. (משל אבות קניני התורה)

קניין יט י"ט בעומר ד אייר

במיעוט דרך ארץ

א. דרך ארץ יש לו כמה מובנים. כאן הכוונה דרך שהעולם נוהגים; עובדים, מטיילים, נחים וכד' וע"ז אמר התנא במיעוט..

ב. יש גם משמעות של התנהגות נימוסית, למשל באים אורחים, לשבת עמהם ולשוחח, אבל הרי זה גורם לביטול תורה, על זה בא עצת התנא, מיעוט ד"א לבקש סליחה עלי לחזור לתלמודי, וכן לא לשהות הרבה בשמחות. (מדרש שמואל)

ג. י"ג בדרך ארץ, ואז הכוונה למדות טובות שירבה בהם.

וי"ג במיעוט ד"א ואז הכוונה למלאכה שלא ירבה בה.

ד. למעט בחכמות העולם הנצרכות חשבון וכד', שרק מיעוטן יפה. (לחם שמים)

עובדות בקניין תורה

בשכר מיעוט דרך ארץ

הגאון רבי יחזקאל אברמסקי נכנס לאולם ישיבת סלובודקה בלילה, ומצא בחור אחד לומד באולם, בשעה שכולם נסעו לחתונה. נעמד לידו ואמר בזה שנשארת כאן ללמוד ולא נסעת לחתונה קיימת אחד מ 48 קניני התורה והיא במיעוט דרך ארץ. והנני מברכך שבשכר "חוסר ד"א" תזכה בס"ד לקנות בקנין נאמן את התורה הקדושה. (פניני רבנו יחזקאל)

אדם שאין לו ד"א – חסר הוא בהבנת התורה, בעדינות שבסברא וברצינות שבמחשבה, לאדם כזה לא יהי לעולם המשקל הנכון לשפוט כל סברא לאמיתותה. (הג"ר שמואל רוזובסקי)

בארך אפיים

- א. להתרחק ממדת הכעס כי כעס בחיק כסילים ינות.
- ב. לתלמיד, לא לכעוס על רבו אלא לקבל בסבלנות את תוכחותיו. (מדרש שמואל)
- ג. להאריך אף כדי שלא יגיע למצב של "בא לכלל כעס בא לכלל טעות".
(ע"פ לחם שמים)
- ד. הכעס מחליש החריצות והזכרון, מלבד מה שמחליש גם את הגוף. (תפא"י)

עובדות בקנין תורה

סחורה זו אינה בחנותי

מעשה שאחד בקש מחילה מהחזו"א, השיב החזו"א אמנם הייתי צריך להקפיד עליך, אך מה אעשה וב"חנות" שלי לא קיים המושג הזה של קפידה. (שאל אביך ויגדך)

היכן בגד של כעס

הג"ר שלמה כהן (תלמיד החזו"א) ספר לבני משפחתו שבטבעו היה רגזן, אבל הוא מצא בספר עצה, שאדם ייחד לו בגד מיוחד לכעס ורק בבגד זה מותר לו לכעוס, וכן עשה. תמחו בני ביתו הרי יש לו רק שתי חליפות אחת שלבש ואחת לשבת, והיכן הוא "בגד הכעס"? השיב להם אני שכללתי את העצה

והשארתי את "בגד הכעס" בחנות... (מפי בני משפחתו)

קנין כ"א כ"א בעומר ו אייר

בלב טוב

א. שישאר רק הלב הטוב – היצר הטוב. ויסיר הלב הרע – היצר הרע –

מתוכו. (מדרש שמואל)

ב. התורה יכולה להדבק רק במי שהוא טוב, כי התורה היא טוב "כי לקח טוב

נתתי לכם" ונדבקת רק במי שיש לו לב טוב. (דרך חיים)

ג. לב טוב – שלבו פנוי מקנאה ושנאה ודאגה ומעצבון (לחם שמים)

ד. טבע רך. מלא חן וחסד להטיב לבריות בשמחה. (תפא"י)

ה. לב טוב ששואף לעשות טוב, וזה כולל הסתפקות במועט ואהבת טובים

(שיש רק חברים טובים שלומד מהם דברים טובים) (רמב"ם)

עובדות בקנין תורה

החזון איש נשאל: אדם שמבקשים ממנו לעזור בענינים משרדיים והדבר מפריע לו, והשיב החזון"א, כדי להצליח בתורה צריך זכות השכל, וזכות השכל אפשר לזכות ע"י עשיית חסד. (הגרמ"י ליפקוביץ)

סיפר הרב מברסק ב"שם אביו: מי שסוגר את הגמרא כדי לעשות חסד – אצלו הגמרא פתוחה. ומי שפותח את הגמרא כדי להמנע מלעשות חסד אצלו הגמרא סגורה.

החזון איש הסביר לתלמידו שכל מי שעושה חסד נפשו מתעלית, נמצא שע"י החסד הוא יוצר בלבו כלי קבול יותר גדול לידיעת התורה.

באבות (פ"ב מ"ט), מונה רבן יוחנן שבחן של תלמידיו, ורבי אלעזר בן ערך היה לו "לב טוב", ועליו נאמר שהיה כמעין המתגבר. נמצא שכדי לזכות להיות כמעין המתגבר בתורה יש להיות בעל לב-טוב. (הרב אברמסקי)

קנין כ"ב כ"ב בעומר ז אייר

באמונת חכמים

- א. להאמין כל מה שיאמרו רבותינו ז"ל ושליט"א. (מדרש שמואל)
- ב. אדם שמאמין בדברי חכמים אזי יש לו דבקות בהם. (דרך החיים)
- ג. הרי כל שלשלת קבלת התורה ע"י החכמים, וע"כ אנו חיים ע"פ חכמים ממילא אנו צריכים להאמין לכל דבריהם. (לחם שמים)
- ד. כאשר אדם מבטל עצמו ודעתו לעומת רבותינו הוא זוכה לאושר גדול ולזכות שאין שוה לה והיא אמונת חכמים. (מכתב מאליהו)

עובדות בקנין תורה

כתב החזו"א באגרותיו: האיש הזוכה לידיעת התורה הוא הולך בין אנשים ונדמה לאדם הרואה לעינים כבן-אדם. אבל! באמת הוא מלאך, הגר עם בני תמותה, וחי חיי אצילות ומרומם על כל ברכה ותהילה. (אגרת יג)

אר"ע נמשלו ישראל לעוף, מה העוף הזה אינו פורח בלא כנפים, כך ישראל אין יכולים לעשות דבר חוץ מזקניהם. (שמות רבה פ"ה ט"ז)

שכל הנוטל עצה מן הזקנים אינו נכשל. (שמו"ר בהתחלה)

אמר הג"ר אלחנן וסרמן בא וראה בין הח"ח לבין אישים מפורסמים ככל שקרובים אל האישים המפורסמים יודעים יותר את חסרונותיהם, משרתיהם יודעים כמה מושחתים הם. – ואילו אצלנו מי שיותר קרוב אל הח"ח יודע יותר את מעלותיו את קדושתו ואת נועם מידותיו.

בקבלת יסורים

- א. שחשקת התורה שלו כ"כ גדולה, שאפילו יסורים לא יבטלוהו מלימוד התורה. (מדרש שמואל)
- ב. יסורים ממרקין עוונותיו של אדם, ואם הוא חכם מקבל על עצמו יסורים ע"י עסק התורה במיעוט תענוג והתמדת הלימוד ועול תורה שמתשת כוחו של אדם, וירויה שגם היסורים עצמם יחשבו לו למצוה. (רוח חיים)
- ג. זו מדת סבלנות שאינו מהרהר אחר דרכי ה' ושומר מצוותיו. (תפארת ישראל)
- ד. אין לך אדם בלא יסורים, אשריו לאדם שיסורים באים עליו מן התורה (פי' שסובל עבור התורה ומצוותיהן – חיי עולם עמ' נד') שנא' אשר תייסרנו קה ומתורתך תלמדנו. (מדרש רבה מקץ פ' צ"ב)

עובדות בקנין תורה

בשכלנו המוגבל יש קושיות שאין אנו מבינים את התירוץ הגאון אדר"ת זצוק"ל נחם את אשתו כשבכתה מרות על מות בנם, ואמר לה: מי שלומד גמרא יודע שאפשר שתמצא קושיא ללא תירוץ כי שכלנו מוגבל והתורה עמוקה מני ים, ולא כל דבר יכול שכלנו להבין. "הצור תמים פעלו כי כל דרכיו משפט.. ואין עול צדיק וישר הוא" בשמים יש תירוץ אך לא כל דבר אנו מסוגלים להבין. לימוד התורה מלמדנו שלא הכל אפשר להבין.

להתגבר

הגאון "בעל קהילות יעקב" אמר יש להתעלם מהצרות, לו שמתו לב לכל צרותי לא הייתי מספיק לפתוח ספר, השתדלתי להתעלם מכל וכל, כדי שהצרות לא יטרידוני, ולבטוח בה' שהכל יהי' לטובה. (בית רבי)

מרן הרב שך זיע"א היה צריך לחכות לתשובה בבית חולים והיה שרב ונמשך זמן רב, והביאו לו כסא אך סרב לשבת עליו. אח"כ הסביר שלא רצה להיות מבעט ביסורים ע"י שיקל על עצמו לשבת. (מפי הגר"מ היילר)

המכיר את מקומו

- א. שיהי קבוע בבית המדרש ובוזה יכיר את מקומו. (מדרש שמואל)
- ב. שיכיר את מעלותיו וגם את חסרונותיו ולא יטעה עצמו להעריך עצמו יותר ממה שהוא באמת (דרך חיים)
- ג. שיכנס לבית המדרש בראשונה, שלא יתפסו מקומו. (לחם שמים)
- ד. שעוסק בתורה כל שעה ומתוך כך תורתו מתקיימת בידו (רש"י)

עובדות בקנין תורה

אברך שהוסמך להוראה, נכנס לקבל ברכתו של הרב מפוניבז'. אמר לו הרב, אמנם למדת קרוב ל 4 שנים טור וש"ע כדי שתוכל להשיב לשואליך כשאתה יודע את התשובה.

אבל מה תשיב כשאינך יודע? אני אברך אותך רק כאשר תכנס לחדר השני ותחזור בפני עצמך 100 פעמים אינני יודע... אינני יודע... וכשתתרגל גם לומר שאינך יודע אז אתן לך ברכתי שתצליח ברבנות. (הרב מפוניבז')

פעם באמצע הלילה בקש הרב מטשיבין ספר "נודע ביהודה". למחרת שאלו חתנו בשביל מה היה צריך את הספר? השיב אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו, אני כבר מתכוונן למבחן שיבחנו אותי בעוה"ב, וכשחזרתי בלילה נעלם ממני כמה מילים מתשובות נודע ביהודה ולכן בקשתי ספר זה כדי לחזור ולהזכר.

השמח בחלקו

- א. אין לו שאיפה להשיג כסף כי הוא שמח במה שיש לו.
- ב. הוא שמח בחלקו שהוא מלומדי בית המדרש. (מדרש שמואל)
- ג. מכיון שאין לבו דואג לעניני עוה"ז, לבו פנוי לעסוק בתורה. (לחם שמים)

עובדות בקנין תורה

מתוך חשיבות הנושא הארכנו בו

הברכה לא היתה לבטלה.

אחד מעובדי ה' בא אל רבו בבכיה נוראה, הוא נכשל באמירת שם ה' לבטלה ומבקש תיקון על זה. וסיפר שבדרך הבוקר "שעשה לי כל צרכי" ואין פרוסת לחם בבית וכולם רעבים והוא בריך שיש לו כל צרכו והנה הברכה לבטלה. אמר לו רבו, ומנין לך שאתה צריך לעבוד את ה' מתוך מאכל אולי אתה צריך לעבדו מתוך רעב? זאת אומרת אמר השואל שלא ברכתי לבטלה, ויצא ברקוד של שמחה מבית רבו.

אני אף פעם לא שאלתי.

הצדיק הנודע רבי שמעון מירוסלב שהיה זקן ישיש, נשאל במה הארכת ימים?

השיב, כשבאים צרות על אדם, הוא מתלונן ושואל מדוע זה בא עלי? מדוע זה מגיע לי? אומרים לו בשמים "בא למעלה ונסביר לך"...
אני אף פעם לא שאלתי, אלא קבלתי באהבה מה שהשי"ת שלח לי. ולכן לא קראו לי.

מי הוא המאושר?

וכך אומרת המשנה: כך היא דרכה של תורה:
פת - במלח תאכל. ומים - במשורה תשתה
ועל הארץ - תישן, וחיי צער - תחיה
ובתורה אתה עמל, ואם אתה עושה כן, אשריך בעוה"ז וטוב לך לעוה"ב. (אבות ד' ד')

כיצד היצה"ר מטריד את האדם

אמר ר' חיים מוולוז'ין: היצר הרע מטריד את האדם שלא לשמוח בחלקו, ועל כן חושב עצמו לעני, ואם האדם מתגבר עליו נעשה שמח בחלקו, ואיזה "עשיר" השמח בחלקו. (אבות ד' ט')

איך נעשים שמחים בחלקם.

הבוטח בה' עליו לדעת שכל הטובות המגיעות אליו, מכל אדם, הכל מאת ה' יתברך הוא, וכל הנותנים הם רק שלוחי המקום ברוך הוא.
ועליו לדעת שכל הטובות הן חסד מהשי"ת, והוא אינו ראוי להם כלל, וכל מה שה' נותן זה רק נדבה וחסד.
ועיקר יש לזכור: שכל מה שנגזר עליו מה' אי אפשר לשנות, ואם גזר הקב"ה שיהי' לו מעט, אי אפשר בשום אופן להרבות וכן להיפך אם נגזר רבוי אי אפשר למעט - הכל ברצון ובגזירת עליון ברוך הוא.
(אורחות צדיקים שער השמחה ע"פ חוה"ל שער הבטחון פ"ג ההקדמה הששית והשביעית)

העושה סייג לדבריו

- א. מוסיף סייגים פרטיים נוסף על סייגי חז"ל.
- ב. שומר פיו מלדבר דבורים מיותרים. (מדרש שמואל)
- ג. נזהר בדבורו שלא יטעו בדבריו. (דרך חיים ומחזור ויטרי)

עובדות בקנין תורה.

כוחם של 3 מילים.

בקשו מהחזו"א לחתום על איזה מכתב, וסירב, רצו לשכנעו ואמרו שזה רק שלש מילים.

השיב החזו"א אתם יודעים מה זה שלש מילים? בשלש מילים אפשר להפוך אשה לאשת איש. (הרי את מקודשת)

מה לא לומר.

הגאון ר' שמואל רוזובסקי אמר לאחד מתלמידיו על שלשה דברים אני שם דגש בהכנת השעור. א. מה לומר, ועוד יותר ב. איך לומר, ועוד יותר ג. מה לא לומר. (משל שאבות)

תענית דבור פעמים בשבוע.

הג"ר זאב איידלמן לא דיבר דיבור של חול בימי שני וחמישי.

באותה שעה גזרו.

במסכת סנהדרין מסופר שרבי הגיע למקום וראה אנשים שעושים שלא כדין. והתברר שתלמיד הורה וטעו בדבריו וע"כ עשו שלא כדין. באותה שעה גזרו תלמיד אל יורה אלא אם כן נוטל רשות מרבו. ופרש"י וכאשר רבו נותן לו רשות מקפיד שתהי' לו שפה ברורה ולא יטעו השומעין בדבריו. (דף ה' ע"ב)

אינו מחזיק טובה לעצמו.

- א. מבין שעשה את חובתו, ולא מגיע שיחזיק טובה לעצמו.
- ב. אינו דואג לעשות תענוגות לגופו אלא רק לנפשו. (מדרש שמואל.)
- ג. אם יחזיק טובה לעצמו יפסיק ללמוד, אבל מי שאינו מחזיק טובה לעצמו ימשיך בלמודו תמיד. (דרך חיים)
- ד. ראיה שתפקידו ללמוד תורה, שהרי לפני שנולד בא מלאך ומלמדו תורה, וצריך ס"ד להצליח בלימוד. (לחם שמים)
- ה. הוא מבין שהכל מתנת שמים. (רוח חיים)

עובדות בקנין תורה

תפילה וצדקה.

כשהמהרי"ל דיסקין התקשה בלמודו, שלשל מטבע לקופסת צדקה והתפלל שיאיר ה' עיניו בתורה.

בלעדי

כשפרעה אמר ליוסף ואני שמעתי עליך לאמור תשמע חלום לפתור אותו, השיב יוסף על אתר "בלעדי" זה לא ממני.

אני מודה לך ה'

מסופר שהח"ח כשהיה מתבודד ששמעו אותו אומר: רבש"ע אני מודה לך שזיכית אותי לחבר משנה ברורה ואני מודה לך שזיכית אותי לחבר חפץ חיים. ואני מודה לך ששמת חלקי בין יושבי בית המדרש.

אהוב

- א. אהוב להשי"ת כאשר עושה מעשים הרצויים לפני ה'.
- ב. אהוב לבריות שמתנהג יפה ובנעימות. (מהר"ל)
- ג. אדם אהוב, כולם רוצים בטובתו וילמדוהו תורה. (מדרש שמואל)
- ד. מכיון שאסור להתבלט, ואדם שמתבלט הוא יוצא מתוך הכלל, ואילו אדם הוא אהוב רק כאשר הוא כמו כולם. (דרך חיים)

עובדות בקנין תורה.

אפילו מתבוללים הגנו עליו

ר' נחום מהורדנא שהיה גאון בתורה וגאון בחסד, מה שהוא אסף לנצרכים בחצי יום לבדו, לא הצליחו שנים ביומים לאסוף, פעם דפק בדלת והדייר שם גער בו. ור' נחום שתק אבל הדבר התפרסם, וכאשר אותו דייר נצטרך לטובה מיהודי – מתבולל, סרב הלה לעזור לו בגלל שהעליב את ר' נחום "שלנו". ורק אחר שפייס את ר' נחום נאות לדבר אתו.

(תולדות ר' נחום מהורדנא)

צעירים נפלאים

כשבנו את הבנין לישיבת גיטסהד, התנגדו שכנים גויים ורצו לארגן עצומה נגד הבניה, ופנו אל הכומר שהיה שכן שיחתום ראשון. אך הוא לא הסכים ואמר אני שכן שלהם ומעולם לא ראיתי שאחד ירים ידו על חברו, צעירים נפלאים והליכותיהם יפות, לנו אין נוער כזה.

קנין כ"ט כ"ט בעומר יד' אייר

אוהב את המקום

אוהב את המקום

א. כאשר אוהב את ה' לומד מתוך אהבה, ואז יגלו לו סודות התורה. (מדרש

שמואל)

ב. שיהיה אהוב מחמת שאוהב את המקום ואז תלמודו יצלח בידו. (לחם שמים)

עובדות בקנין תורה.

לרקוד עם הקב"ה

ספר מרן הרב שך זיע"א: קבוצת יהודים הובאה ע"י הנאצים להכניסם לתאי

הגז, הגרמנים לקחו מהם הכל, והם ידעו כי בעוד רגעים ספורים הם מחזירים

נשמתם ליוצרם.

ופתאם אחד מהם צעק הלא שמחת תורה היום, אין לנו ספר תורה אין לנו

אפילו חומש, אבל יש לנו את הרבוננו של עולם בואו נרקוד עם הרבש"ע

וכולם החלו לרקוד ברגעיהם האחרונים לכבוד אהבת השי"ת.

את ה' אני אוהב

כשנשאל הרב מקלויזנבורג ע"י הטבח אם הוא אוהב תפוחי אדמה עם פלפל?

השיב על אתר, תפוחי אדמה? פלפל? אוהב אני רק את ה' א-לקי.

קנין ל ל בעומר טו אייר

אוהב את הבריות

א. כאשר אוהבים נותנים לאהוב מכל טוב, והטוב ביותר זה תורה. (מדרש שמואל)

ב. ובזכות שמקרבן לתורה, הוא יזכה לקנין התורה. (מדרש שמואל)

ג. בזכות מצות זכוי הרבים שמלמדן תורה זוכה לס"ד בלימוד של עצמו (לחם שמים)

עובדות בקנין תורה

זכותי שאני אוהב יהודים

אמר הגאון ר' ברוך בער, אם לעתיד לבוא ישאלוני עם מה באת לבית דין של מעלה? מה אענה? עם תורה! וכי זו תורה? עם יראת שמים, ישיבוני וכי זו יראת שמים?

אבל אוכל ללמד זכות על עצמי שאהבתי יהודים. כשאני רואה יהודי כנגדי ברחוב, מיד אני מהרהר שתבא ברכה על ראשו של יהודי זה.

מי יתן וישובו בתשובה

בתומר דבורה: ואפילו הרשעים יאהב אותם בליבו ויאמר: מי יתן ויהיו אלו (ויהפכו ל) צדיקים ששבים בתשובה. (סוף פ"ב)

מעולם לא קלל יהודי

קנאותו של הרבי מסאטמר זיע"א, היתה ידועה ומפורסמת, ומלחמתו נגד החילוניים והציונים היתה ביד רמה ללא חת וללא מורא, ועם כל זאת סח פעם לרב יוסף שיינברגר כי מעולם לא הוציא קללה על שום יהודי לא בכתב ולא בעל פה. (עולמות שחרבו עמ' קסב)

קנין ל"א ל"א בעומר טז אייר

אוהב את הצדקות

- א. צדקה וחסד הם אחד משלשת יסודות של דרכי התורה (צדק מישרים ותוכחות) ושלשתם כוללים כל דרכי התורה.
- ב. יש סוג מצוות של משפט, ויש סוג מצוות של צדקה, כגון צדקה, כבוד הורים, לקט, שכחה, פאה, תרומות ומעשרות וכד'. (דרך החיים)
- ג. שישתדל לעזור לסייע ולהושיע, כמו שמצינו אצל משה רבנו וירא בסבלותם – נתן עיניו ולבו לסייע להם, וכן אצל בנות יתרו ויקם משה ויושיען. (תפארת ישראל)

עובדות בקנין תורה

הגאון רבי אברהם קלמנוביץ ראה אחד קורא עתון, שאלו מה כתוב? ואמר שיש ידיעה שיהודי נידון למות בעירק, מיד אמר, עלינו לעשות למען הצילו. שאל האיש מה אנו יכולים לעשות פה באמריקה על זה?
ומיד נסעו לוינגטון ופנו לסנטור שהציע להתקשר לממשלת שודיה וארגנו שהיהודי קבל מסמכים שוודים והיה יכול לצאת מעירק וכך ניצל. (משל אבות)

ביקור חולים והכנסת כלה

הגאון ר' חיים קרייזוירט חלה והגיע לשערי מות והרופאים לא נתנו לו תקוה, מיד טס לארץ ישראל ונכנס אל הסטייפלר. הסטייפלר אמר לו כתוב "ביקור חולים והכנסת כלה ולוית המת", למעשה לוית המת היה צריך להיות אחר ביקור חולים, אלא ללמדנו שיש דבר שמציל מלוית המת – וזו מצות הכנסת כלה. עסוק במצוה זו וה' יעזור. וחי עוד עשרות שנים כשעושה נפלאות בסיוע לאלמנות ולכלות יתומות.

קנין ל"ב ל"ב בעומר יז אייר

אוהב את התוכחות

- א. יקבל באהבה תוכחות רבותיו. (מדרש שמואל)
- ב. ישמח להוכיח – אבל בדרכי נועם. (מדרש שמואל)
- ג. מבין שהתוכחה לתועלת לו שע"ז יתקן דרכיו. (לחם שמים)
- ד. ישמח כשמקבל תוכחה. (תפארת ישראל)

עובדות בקנין תורה.

והם התענגו על זה

באגרות חזון איש: ואני נמצאתי הרבה עם הסבא ז"ל מסלבודקה ועם הסבא ממיר וכו' ותמיד היתה שרויה בינינו אהבה בלי מצרים... ומעולם לא מנעת בקורת בחריפות והם התענגו על זה, וגם אני מתענג עליהם.

ותשואות חן חן לו

ממכתב של הג"ר משה פיינשטיין: נהניתי מאד אשר מע"כ נזדרז לקיום מצוות תוכחה ותשואות חן חן למע"כ – – – וניכר ממכתב כתר"ה שסבור שיהיה לי קפידא על דברי התוכחה שלו. ואני, אדרבה, אני נרגש מזה שאני רואה שנמצאים אנשים בעלי רוח שאינם יראים ולא מתביישים מלומר תוכחה. (משל אבות)

חצי ודאי יסכימו

פעם בעת סעודת פורים כשעמדנו שעות ושמענו דבריו הנלבבים של רבנו הג"ר אלחנן וסרמן לפתע פנה אלינו ואמר (בתוכחה מכוסה ובאהבה גלויה) יש לי הצעה שחצי מהצבור ודאי יסכים לה, הריני מציע שאלה שישבו עד כה יקומו ויתנו מקומם לעומדים, בטוח אני שהעומדים יסכימו. (אור אלחנן)

קניין ל"ג ל"ג בעומר יח אייר

אוהב את המישרים

- א. אינו מחניף לאף אדם רק אוהב את היושר ובו ידבר. (מדרש שמואל)
ב. אם אין יושר ח"ו תפוג תורה ויצא משפט מעוקל. (לחם שמים)

עובדות בקניין תורה.

אם זה מתחיל ישר יש לקוות שהמשך גם ישר
הגרי"ז מבריסק הסביר כאשר בונים גדר מותחים חוט, שהגדר יבנה ישר,
ומדוע צריך שיבנה ישר, כי אם לא אזי אף אבן לא תתאים לשניה והכל
יתמוטט.

וכך גם בתורה אם הרב מקפיד שהתלמידים יפרשו דוקא בישרות, ולא נותן
להם לעקם שום פירוש, אזי יש לקוות שיתרגלו לרוב ללמוד בישרות.
(משל אבות)

ואיך אשקר ואכזב

זמן קצר אחר שנפטר חתנו של המשגיח ר' יחזקאל לוונשטיין, נפטר ראש
ישיבת סלבודקה הג"ר יצחק אייזיק שר זצ"ל, והמשגיח סרב בהחלטיות
להספידו, והסביר:

חוששני שבעת שאספיד את ר' אייזיק, יתעורר בי הבכי בנקל, וכולם יחשבו
שאני בוכה על סילוקו של חכם, בעוד שהסיבה הפנימית לבכיי תהיה
מחמת פטירת חתני, ואיך אשקר ואכזב?

קנין לד ל"ד בעומר יט אייר

מתרחק מן הכבוד

- א. אינו לומד בשביל משרה וכבוד, אלא רק בשביל אהבת ה'.
- ב. יתכן שרומז אם רואה אנשים, עוקף את הדרך שלא יעבור על ידם, כדי שלא יצטרכו לקום לפניו, (מדרש שמואל)
- ג. יש גירסא "ואינו רודף אחר הכבוד", והבורח מהכבוד הכבוד רודף אחריו, ואין כבוד אלא תורה. (דרך חיים)
- ד. הכבוד הוא אחד משלשה דברים שמוציא האדם מהעולם. (לחם שמים)

עובדות בקנין תורה

ויש לי הרבה עגמת נפש מזה בהיות הגה"צ ר' אלי' לופיאן כבן תשעים תלה בישיבה מודעה "אני מבקש מהעולם ובני הישיבה בבקשה שלא יעמדו כשאני נכנס לבית המדרש, ויש לי הרבה עגמת נפש מזה... וחטאים של אדם רק הוא יודע, ואני אומר על עצמי מילים של דוד המלך "כי פשעי אני אדע" ומה שאני נותן ברכות זה רק משום "אל תהי' ברכת הדיוט קלה בעיניך" ולא יותר.

ההבדל לאחר מיתה שאלו את החפץ חיים מה ההבדל בין הרודף אחר הכבוד לבין הבורח ממנו הרי שניהם אין להם כבוד. השיב הח"ח ההבדל הוא לאחר מיתה שזה שרדף אחרי הכבוד שוב אינו יכול לרדוף ואין לו. אבל זה שברח, עכשיו הכבוד השיג אותו ויש לו הרבה כבוד.

דרך החלון בהיות החזו"א בצפת נפגש עם יהודי ישיש שזכה לראות את הגאון הגדול הרידב"ז שחי בצפת. וספר עובדה נפלאה, זה היה בשבת שובה בית הכנסת היה מלא מפה לפה וגם המעברים היו חסומים. והנה הגיע הרידב"ז שלא רצה להטריח את הצבור, הקיף את בית הכנסת וטפס על חלון קטן, לעיני כל הקהל, ובלבד שלא יטריח את הקהל לקום בפניו.

קנין לה ל"ה בעומר כ אייר

ולא מגיס לבו בתלמודו

א. סבור שכל מה שלמד באותו יום זה מעט מזעיר, כדי שתמיד ירצה להרבות בלמוד. (מדרש שמואל)

ב. יחשוב שכל מה שלמד, אינו אלא כטפה מן היס, ביחס לאוצרות התורה העצומים בלי גבול. (לחם שמים)

ג. כי כל המתיהר (מתגאה) חכמתו מסתלקת ממנו, וע"כ אם לא מגיס לבו, אזי חכמתו משתמרת.

עובדות בקנין תורה

וגם אותה לא היינו יודעים כדבעי

אמר הגאון רבי שמעון שקופ: עלינו לדעת שגם אם הקב"ה היה נותן לנו רק מסכת אחת ורק אותה היינו לומדים משך כל חיינו ומעמיקים בה, זה היה מספיק, וגם בה היינו נשארים בלי לדעת אותה כדבעי.

מי למד יותר ממי

בהקדמה לשו"ת ר' עקיבא איגר מביאים בניו מכתב שכתב להם... רבים מהשואלים אשר תדע כי למדו בישיבתי, אל תכנה (בספר) את מי מהם בשם תלמיד, כי מעולם לא קראתי לאדם תלמיד כי אמרתי מי יודע מי למד יותר ממי.

בכל מקום בש"ס

הסטייפלר אמר פעם לאחד מנכדיו, אתה יכול לשאול אותי בכל מקום בש"ס, כי באף מקום אני לא יודע.

אני מוסיף להכיר מיעוט ערכי

הגאון ר' יהונתן אייבשיץ כותב בספר יערות דבש, בכל יום שאני מוסיף ללמוד, אני מוסיף, להכיר מיעוט ערכי וחסרון חכמתי, כי בכל אשר אפנה אמצא קושיות לרוב וידי קצרה ליישבם אל נכון.

קנין ל"ו ל"ו בעומר כא אייר

אינו שמח בהוראה

- א. הגס לבו בהוראה הוא שוטה רשע וגס רוח, ולרשע (הזה) אמר א-לקים מה לך לספר חוקי - ולהיפך הפוך. (לחם שמים)
- ב. המגיס לבו בהוראה, מהר שוכח תלמודו. (לחם שמים)
- ג. "גס לבו" פרושו שפוסק הלכה כשרבו בעיר. (לחם שמים)
- ד. הצנוע בדרכיו אינו ממהר לפסוק, כי חכמתו צנועה בקרבו. (דרך חיים)

עובדות בקנין תורה

אולי חטאתי

בצוואתו כותב ר' יעקב מליסא בעל נתיבות המשפט: "על המצבה לא יכתבו לא רב ולא גאון כי אולי חטאתי במה שקבלתי עלי להיות רב, כי לא הייתי ראוי לזה ולמה יזכר חטאתי בכל עת"

נעשה חולה

כאשר נאלץ הג"ר איסר זלמן מלצר, בהיותו הרב בלוצק, לסדר גט, כבר חודש לפני זה נעשה חולה וחודש לאחר זה, וספר בנו כי היה ממש חולה, וביום הגט צם מתוך פחד וחשש לכשרותו של הגט ושמא לא נערך לפי כל הכללים והחומרות.

פתח - קמץ

הגר"א הסביר בעשרת הדברות יש טעם עליון וטעם תחתון, בטעם תחתון קוראים לא תרצח בפתח, ובטעם עליון לא תרצח בקמץ, וזה מרמז לחז"ל שדרשו "כי רבים חללים הפילה" זה תלמיד שלא הגיע להוראה - ומורה. "ועצומים כל הרוגיה - זה תלמיד שהגיע להוראה ואינו מורה.

ולכן בטעם תחתון (מרומז על תלמיד שלא הגיע להוראה) מנוקד פתח, שפתח פיו עבר על לא תרצח.

ובטעם עליון (רמז שהגיע להוראה) מנוקד קמץ שקמץ פיו עבר על לא תרצח - ועצומים כל הרוגיה.

קנין לז ל"ז עומר כב אייר

נושא בעול עם חברו

- א. מצטער בצער חברו.
- ב. עמל בתורה יחד עם חבר.
- ג. סובל מדות חברו, אף אם קשה לו. (מדרש שמואל)
- ד. עוזר לחבר בעת מצוקתו. (דרך חיים)
- ה. מחפש ראיות והוכחות לדברי חברו. (רוח חיים)

עובדות בקנין תורה

על ספסל במטבח

אשתו של הח"ח התעוררה והבחינה כי הח"ח אינו במטתו יצאה לחפשו ומצאה אותו שוכב על ספסל במטבח, ולתמיהתה הסביר הנה התחילה מלחמת עולם הראשונה, ורבים מאחינו חיילים שוכבים בחפירות ובכל מיני מקומות ואיך אוכל להתענג בשכיבה על מיטה?

מי היה הנאשם?

אחד מתושבי בריסק בעל משפחה סוחר בעצים נתפס שהוא העלים מכס והיה צפוי לכמה שנים מאסר בסיביר.

כשמוע הגרי"ז רבה של בריסק קרא לעו"ד חילוני, וספר לו שלצערו הוא הרב נתפס בעון העלמת מכס והוא עתיד להקרא למשפט ומבקש עצתו מה לעשות? העו"ד אף שהיה חילוני נדהם כולו, ואמר לרב יש רק עצה אחת, יש לי רשות להכנס לארכיון של בית המשפט ואגנוב את התיק שבו הרב נאשם.

ואז גילה לו הרב שלא הוא הנאשם אלא פלוני, כמובן שהעו"ד לא רצה להסתכן בשביל אותו פלוני, אך הרב מבריסק הסביר לו שצערו של פלוני זה צערו הפרטי של הרב, כי מטבעו הוא מצר על כל צרה של יהודי עד שהעו"ד הבטיח שיעשה עבור פלוני, רק בקש ברכה שיצליח ולא יתפס.

קנין לח ל"ח בעומר כג אייר

מכריעו לכף זכות

- א. אם ידון חברו לכף חובה תבטל החברות ושוב לא ילמדו; ולימוד זכות מחזק החברות ומחזק הלימוד. (מדרש שמואל)
- ב. מכריעו – אף אם נוטה יותר לחובה מכריע לזכות. (דרך חיים)
- ג. כשרואה שחברו טעה בלימוד מלמד עליו זכות. (לחם שמים)

עובדות בקנין תורה

הפתק שנכתב בחוה"מ

הג"ר איסר זלמן מלצר בקש בחוה"מ עט וניר וכתב בחוה"מ על פתק "עיניך לנוכח יביטו ועפעפיך יישירו נגדך" והחזיק את הפתק במגירתו כדי שאם כאשר יבקר והו אנשים וירגיש חסרון עליהם, מיד יקרא את הפסוק "ועפעפיך יישירו נגדך" שיחשוב את החסרונות של עצמו ולא של אחרים, ואמר לתלמידו אצלי זה ענין של פיקוח נפש (אם לא ילמד זכות על אחרים).

מי יקבל את העונש

ילד ירושלמי, בשנות מלחמת העולם הראשונה, קנה סוכריה וספר להורים שלקח מטבע מהמגירה במטבת, ושם היתה מטבע זהב, מיד רצו אל המוכר שיחזיר את המטבע, והמוכר הכחיש, טען שהילד נתן פרוטה של נחושת. תבעו אותו לדין ונתחייב שבועה, והעדיף לשלם. אחרי כמה שנים קבל אבי הילד מכתב מחו"ל שבו מודה אדם שלקח מהילד את מטבע הזהב ושם בידו מטבע נחושת. ספר זאת הגר"ש שבדרון והוסיף המוכר היה ודאי נקי, האבא הרי תבע לדין, והאיש שלקח את המטבע עשה תשובה והחזיר. אבל כל אלה שדברו לשה"ר על החנוני הרי יתנו את הדין – כמה חשוב ללמד זכות.

קנין לט ל"ט בעומר כד אייר

מעמידו על האמת

- א. לא לשמת, ח"ו, בכשלוך חברו, אלא להראות לו את האמת והנכון. (מדרש שמואל)
- ב. אם יש טעות מיד לתקן, שלא ישאר שבוש (לחם שמים)

עובדות בקנין תורה

כשהנגיעות פסקו עמד על האמת

לפני הגר"ח מולוזין היה דין תורה בין שני רבני ערים גדולי תורה, והגר"ח פסק מה שפסק, והם קבלו את פסקו, אך זה שהפסיד היה סבור שהפסק אינו צודק ונשא קפידא בלבו. אחרי שנים רבות נפגש אותו רב עם הגר"ח ושמת הגר"ח לקראתו, ובקשו לקבל על עצמו איזה דין תורה שמתן שכרו בצידו. למחרת נכנס אותו רב אל הגר"ח להודות לו שהמציא לו דין תורה זה, ושאלו הגר"ח לפרטי המשא ומתן ומה פסק? כשגמר להרצות דבריו שאלו ר' חיים האם אין זה דומה לדין תורה שהיה לך לפני, והפעם פסקת כפי שאני אמרתי? והודה לו הרב על הדרך העדינה שבה העמידו על האמת.

בויכוח עם ילד אין התנצחות

היה אדם שהיה ידען גדול ידע בבלי וירושלמי אבל לא ידע פשט, אך אם התווכחו אתו טען שהשני לא מבין ואינו יודע. הציע רבי יוסף זונדל מסלנט שיקבעו לו חברותא עם נער צעיר ואז הרגיש האיש שאכן הוא הוא אשר אינו יודע. ולאחר מכן למד אצל הגאון ר' ישראל סלנטר שהדריכו כראוי ונעשה ת"ח גדול.

מעמידו על השלום

- א. אחר הויכוח והפלפול ישאר ביניהם אהבה אחוה ושלום. (מדרש שמואל)
- ב. כפי שכתוב תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם. (דרך החיים)
- ג. אע"פ שמתווכחים וחולקים בסוף הולכים לפי הכלל אחרי רבים להטות, וזה גורם שיהיה שלום שכולם יסכימו לזאת. (לחם שמים)

עובדות בקנין תורה

השוטרים הם מחוסרי עבודה

בכולל ארץ ישראל אשר בפתח תקוה (שהיה לו קיר משותף עם בית המשפט של הערכאות) התווכחו הגאונים רבי חיים שאול קרליץ ורבי יוסף רוזובסקי כל אחד הסביר את הבנתו, והפלפול נעשה בקולי קולות ובצעקות עד שפתאום נפרצה הדלת ושני שוטרים (מבית המשפט) עמדו לראות אם אין צורך להתערב כאן בכח, ונדהמו לראות ששני הרבנים פונים אליהם בחיוך - ואת והב בסופה, לבסוף נעשים אוהבים.

שלום בין ישראל לאביהם שבשמים

בספר "יסודי הדעת" כותב הגה"צ ר' משה רוזנשטיין זצ"ל משל לבן מלך שתעה ונמצא במדינה אחרת, כל טובה שעושים לו, לא תשוה לטובה שיקחו אותו חזרה לבית אביו.

כך מי שחסר לו דעת א-לקים ותועה בדרכים נלוזות, הטובה הכי גדולה שאפשר לעשות לו, להעמידו על השלום לאביו שבשמים ולהשיבו לדרכי האמונה.

מתיישב לבו בתלמודו

- א. לומד בצורה מיושבת וקבועה ולא בדרך עראי.
- ב. לומד בישוב הדעת ובנחת וחוזר על הלימוד. (מדרש שמואל)
- ג. בלמודו מחפש את טעמו של דבר ועל ידי זה יזכור למודו. (לחם שמים)
- ד. לפני שאומר שיעור מתיישב, מכין, מתכונן ומתכנן כיצד ילמד. (תפארת ישראל)

עובדות בקנין תורה

בלי עמל אין זה תירוח

הגאון ר' ברוך בער נשאל קושיא על השעור, והשיב תשובה על אתר, אחר השעור, נגש אל השואל ואמר לו מה שתירצתי לך בטל ומבוטל, הבחור השתומם כי התירוח נראה בעיניו. לפנות בוקר בשעה 4 דופקים בדלת חדרו, נטל ידיו ופתח והנה ר' ברוך בער מודיע לו בשמחה שהתירוח הוא טוב מאד. השתומם התלמיד, מעיקרא מאי קסבר? והשתא מאי קסבר? השיב ר' ברוך בער אמנם עניתי לך תירוח, אבל לא יגעתי עליו, ודברי תורה שלא יגעים עליהם לא נחשבים, אח"כ עמלתי על התירוח עד עכשיו (4 לפנות בוקר) ועכשיו התירוח הוא טוב.

כל ימך בעמוד וחזור

ר' חיים וולוז'ינר בעמדו לראשונה לפני הגר"א ספר לו שלמד ארבע עשרה פעמים סדר מועד ועדיין אינו זוכר, אמר לו הגר"א וכי בארבע עשרה פעמים אפשר לדעת? שאל ר' חיים אלא במאה ואחד? השיב הגר"א לא! אלא כל ימך בעמוד וחזור, תמיד צריך לחזור.

קנין מב מ"ב בעומר כז אייר

שואל ומשיב

- א. שואל (בענין) בענין שעוסקים בו ולא בענינים אחרים. (מדרש שמואל ולחם שמים)
- ב. על ידי ששואלים מתברר הענין, ועל ידי התשובה מתורצים השאלות.
(דרך חיים)
- ג. על ידי שאלות ותשובות נחקק הענין בלב השומע. (תפארת ישראל)

עובדות בקנין תורה

24 קושיות 24 תירוצים

כשנפטר ריש לקיש לא היה יכול רבי יוחנן להרגע מצער, שלחו חכמים אמורא חשוב שידבר עם ר' יוחנן בלימוד ועי"ז יתנחם, וכל דבר שרבי יוחנן אמר, הביא אותו אמורא ראייה לדבריו, התרעם רבי יוחנן, כשריש לקיש היה חי ואמרתי חידוש, הוא שאל עשרים וארבע קושיות ואני השבתי עשרים וארבע תירוצים ומתוך כך נתבררה הסוגיא, אתה אומר לי "תניא כוותך", וכי איני יודע שאמרתי נכון. (ב"מ פד.)

דברתי בלימוד עם החזון איש בעצמו

סח הגאון רבי אברהם פרבשטיין ר"י חברון, רבים באו לדבר בלימוד עם החזון איש, בדברים שהם התקשו בהם, והחזון"א השיב להם, והם אכן דברו עם גאון גדול.

אני השתדלתי לדבר עם החזון"א בסוגיות שהוא למד באותה שעה, וע"כ זכיתי לדבר עם החזון איש עצמו (שואל בענין שעוסקים בו). (משל אבות על מ"ח דברים שהתורה נקנית)

קנין מג מ"ג בעומר כח אייר

שומע ומוסיף

- א. הוא מוסיף לשמוע ואינו שבע מלשמוע. (מדרש שמואל)
- ב. ע"י שמרבה לשמוע הוא מוסיף דעת, כי דברי תורה עניים במקום אחד ועשירים במקום אחר. (לחם שמים)
- ג. שומע, וכשרואה שדבריו עדיין לו מובנים כראוי, מוסיף הסברים עד שיבינו (תפארת ישראל)

עובדות בקנין תורה

כשותה מים מלוחים

"והוי שותה בצמא" ולא אמר כצמא (בכף אלא בבי) דהיינו כשותה מים מלוחים שככל אשר ישתה יותר יוסיף להיות צמא יותר, וכן התורה ככל שילמד יותר יתאוה וינעם לו, ואמר בצמא רצה לומר שותה ועדיין צמא. (רוח חיים)

כמוצא – בשעת מציאה

"שש אנכי על אמרתך כמוצא שלל רב" מדוע לא כתוב שש אנכי על אמרתך כשלל רב, אלא אמר הרב מבריסק אינו דומה שמחת המוצא עכשיו למי שמצא לפני זמן רב, ולכן אמר "כמוצא" כשמחתו של מי שמצא שלל רב – כשמחתו בשעת מציאה.

הלומד על מנת ללמד

- א. כמו שהמתפלל על חברו הוא נענה תחילה, כך מי שלמד על מנת ללמד נענה תחילה ותלמודו מצליח.
- ב. והיות והוא מלמד, הוא חוזר על למודו פעמים רבות. (מדרש שמואל)
- ג. על מנת ללמד חייב ללמד בקול ואז תלמודו מתקיים (לחם שמים)

עובדות בקנין תורה

הגדול שבחסדים

הגאון ר' אהרן קוטלר היה אומר: ותלמוד תורה כנגד כולם, כלומר החסד שעושה לומד התורה הוא כנגד כל החסדים, הוא כולל כל החסדים יחדיו, כי הוא מחזיק את העולם. וכי יש חסד גדול מזה?

ללמד את זולתו נחשב כעשרים חזרות

הסטייפלר יעץ לאחד להגיד שיעור בישיבה קטנה, משום שכשלושים כדי ללמד מתבררים הדברים יותר טוב. וכשמלמדים אחרים הרי זה כעשרים חזרות.

חברותא חלש זו מעלה

ספר הג"ר חיים ברים זצ"ל בשם החזו"א זיע"א שיש כאלה המתחמקים מללמוד עם חברותא חלש. והאמת כי דוקא הלימוד עם חברותא חלש מעלה את רמת הלימוד של המלמד.

עמלתי שאחרים יבינו

הג"ר ברוך בער היה אומר לתלמידיו: אם זכיתי למעט הצלחה בתורה הרי זה רק מפני שכל ימי חיי עמלתי שגם אחרים יבינו את התורה.

קנין מה מ"ה בעומר א סיון

הלומד ע"מ לעשות

- א. רק לימוד כדי לקיים – מתקיים בידו. (מדרש שמואל)
- ב. כי רק המעשה עיקר.. (דרך חיים)
- ג. עשיה מביאה לידי זכירה, ולכן ע"י שעושה מתקיים תלמודו וזוכרו. (לחם שמים)

עובדות בקנין תורה

100%

שאלו את הח"ח מה ההגדרה של "יהודי כשר"?

השיב: מי שמקיים כל דיני השלחן ערוך.

שאל שוב השואל: א"כ רוב בני ישראל לא נחשבים ליהודים כשרים?

הסביר הח"ח בטוב טעם, אם אתה נכנס לחנות למשקאות ומבקש אלכהול, המוכר נותן לך אלכהול נקי במאה אחוז, אם זה חריף מדי אתה מוסיף מים, אך את המוכר אין זה מעניין. שאלת, מי הוא יהודי שלם, יהודי במאה אחוז? השבתי זה שמקיים את השו"ע כולו לכל פרטיו, אחרת אין זו יהדות טהורה.

כל לימוד היה למעשה

בהספד על הח"ח שנשא תלמידו הגאון ר' אלחנן וסרמן, סיפר את המעשה הנודע שהתהפך סל עם תפוחים למוכרת בשוק וילדים חטפו וגם הוא חטף, וכשלמד אח"כ "לא תגנוב" בקש מהוריו פרוטה וקנה תפוח וזרק חזרה לסל של המוכרת, רואים אנו שמקטנות כל מה שלמד הח"ח היה על מנת לקיים.

קיר חוסס דרכי

בכנס גדול ור' משה פיינשטיין פונה לאיזה מקום ונעצר וממתין כי עמד שם אדם שהתפלל שמ"ע, והזמן נמשך והמלוה לוחש לרב שכבר מאוחר ור' משה משיב וכי אינך רואה שקיר חוסס דרכי. אם אסור לעבור לפני המתפלל אזי זה קיר שא"א לעבור.

~ מו"ט ~

קנין מו מ"ו בעומר ב סיון

המחכים רבו

א. חייב להחשיב את רבו כחכם, ואז ירצה ללמוד ממנו. (מדרש שמואל)

ב. כאשר שואל שאלות טובות, שרבו צריך לעיין, הוא גורם שרבו יחכים. (דרך

חיים)

ג. ע"י שאינו מתבייש, ושואל כל מה שאינו מבין, גורם שרבו יטרח ויעמול

למצוא תשובה לשאלותיו ועי"כ הוא יבין, ורבו יחכים. (לחם שמים)

עובדות בקנין תורה

כיצד העריך ר' אלחנן וסרמן את הח"ח

כך אמר הג"ר אלחנן, דברי החפץ חיים בימינו הם כדבריו של אחד הראשונים, ואין בכוח אחרונים לחלוק על ראשונים אפילו המה גדולים מאד.

קושיא של רע"א א"א לתרין בהברקה

גאון אחד מתלמידי החזו"א תירץ בהברקה קושיא של רע"א, כאשר אמר את הדברים לפני החזו"א, נטל כדרכו את מקלו על צוארו כשהוא מחזיקו בשתי ידיו מזה ומזה, וכה הסתובב עשר דקות הלוך ושוב, עד שהרים ראשו ואמר ברוך ה' זה לא מתרץ את הקושיא, כי קושיא של רע"א א"א לתרין באיזו הברקה.

היכן נחשבים לתלמיד חכם והיכן לא

הג"ר שמואל פינטו זצ"ל היה רגיל לומר, אנו מחשיבים עצמנו כתלמיד חכם, עד שאנו מגיעים לפתחו של הגאון ר' יהושע לייב דיסקין ...

קנין מז מ"ז בעומר ג סיון

המכוין את שמועתו

א. הוא מתאמץ להבין גם את עיקר השמועה ואת יסודה. (מדרש שמואל)

ב. אינו נח עד שיבין (ואינו מסתפק בידיעה בלבד) (דרך חיים)

ג. משתדל להוציא מהלימוד את מסקנת ההלכה..(לחם שמים)

עובדות בקנין תורה

כך לא יתכן שכתוב

במסיבה של ת"ח שהגאון ר' חיים בריסקר שהה בה ואמר דבר תורה הביא אחד הנוכחים תוספות שסותר, לכאורה, את דברי הגר"ח. נענה הגר"ח בתוספות לא כתוב כך, ואכן לא היה בתוס'. אמר ר' חיים אתם חושבים שאני יודע מה כתוב ומה לא כתוב בתוס'? אין הדברים כן, אבל הבנתי שכפי שאמר פלוני לא יתכן שיהא כתוב בתוס'.
לא כתוב

הרב אברמסקי ספר שהגאון מוילנא נשאל בהיותו בן שש שבתחילת מגילה כתוב "מגילה נקראת ביי"א ביי"ב ביי"ג ביי"ד בט"ו לא פחות ולא יותר". ואילו במסכת שבת (קלז.) יש משנה דומה "קטן נימול לשמונה לתשעה לעשרה לאחד עשר ולשנים עשר" ומדוע לא כתוב כאן "לא פחות ולא יותר"? והשיב על אתר, גם שם כתוב כך.

קנין מח מ"ח בעומר ד סיון

והאומר דבר בשם אומרו

- א. אם יאמר בשם אומרו, יתאמץ לחדש גם מעצמו. (מדרש שמואל)
- ב. כי אם לא ידקדק בשם של האומר, גם לא ידקדק בדבר הנאמר. (דרך חיים)
- ג. ע"י שיודע מי אמר אפשר לדעת לפי איזו שיטה הוא לומד.. (רוח חיים)
- ד. כשאומרים בשם גדול, אזי מתקבלים הדברים יותר. (פנים מאירות)

עובדות בקנין תורה

חמור יותר מגזילת זמן
כתב השלה"ק האומר דבר תורה שראה בספר ואינו מזכיר שם אומרם, הרי
זה חמור יותר מגזילת ממון, כי נפש הוא חובל.

אפילו אם הוא חידש בעצמו
אומר הרבי מגור בעל ה"אמרי אמת" שמדובר בתלמיד חכם שאומר בשם
אומרו אע"פ שידע זאת עוד קודם וחידש בעצמו – לת"ח כזה בודאי שהתורה
נקנית.

זה לא שלי
מספרים על הגר' חיים שמואלביץ שלעת זקנותו לא תמיד זכר מה שלמד אך
בשעוריו היה מדגיש חידוש זה אינו ממני.

* * * * *